

Невена ШЕКАРИЋ¹, Демонстраторка

Универзитет у Београду, Факултет безбедности

СЕКУРИТИЗАЦИЈА МИГРАЦИЈА: ХЈУСМАНСОВ ПРИСТУП И ТРИ ДОМЕНА НЕБЕЗБЕДНОСТИ

Сажетак: С обзиром на то да феномен миграција последњих неколико година привлачи све више пажње, ово питање је данас са свим својим социоекономским, политичким и безбедносним аспектима веома актуелно. Како се миграције све више представљају као политички и безбедносни проблем, то је и оправданије изучавати процесе и услове који доводе до такве ситуације. Предмет истраживања овог текста јесте процес секуритизације миграција у контексту рада Џефа Хјусманса, једног од најзначајнијег припадника Париске школе студија безбедности. Сходно томе, циљ овог рада јесте остваривање увида у најзначајније поставке Хјусмансовог приступа секуритизацији миграција. Најпре је представљен концепт секуритизације као један од најзначајнијих ефеката развоја студија безбедности у једном постхладноратовском безбедносном амбијенту. У централном делу рада, фокус је стављен на главне поставке Хјусмансовог приступа секуритизацији миграција и, сходно томе, његов критички осврт на концепт секуритизације оригинално развијен од стране припадника Копенхашке школе студија безбедности. Приказана су три домена небезбедности која, према овом аутору, представљају европске вредности у виду референтних објеката у контексту миграција као безбедносне претње. Те вредности јесу унутрашња безбедност и унутрашње тржиште, европске културне вредности и европски систем благостања.

Кључне речи: секуритизација, миграције, Џеф Хјусманс, домен небезбедности, европске вредности

УВОД

Иако кретање становништва, односно феномен миграција, не представља нови феномен, последњих неколико година, услед увећаног обима

¹ nevenasekaric@gmail.com

таквих кретања и промене безбедносне динамике у постхладноратовској међународној средини, долази до повећане заинтересованости за феномен миграција у једном безбедносном контексту². Испрва сматране позитивним феноменом, када је у периоду након Другог светског рата Европи била неопходна реконструкција економског тржишта и јефтина (мигрантска) радна снага, у последње време миграције све више постају предмет политичке забринутости европских држава. Сходно томе, приметно је постепено политизовање феномена миграција и смештање ове, првобитно социоекономске појаве, у безбедносни контекст. Тако се миграције све више представљају као претња јавном реду, европском културном идентитету и тржишној стабилности. Другим речима, оне се *секуритизују*.

Секуритизација миграција – представљање миграција као безбедносног питања – дешава се почетком 90-их година прошлог века (Huysmans, 2000, 2006). Тако, први пут након Хладног рата, постоји подизање позорности о питању миграција, а питање кретања људи постаје безбедносно питање (*security issue*) (Doty, 2016: 71). Један од најзначајнијих аутора који је студиозно приступио питању секуритизације миграција на простору Европске уније био је Џеф Хјусманс (*Jef Huysmans*). Објављивањем дела *The Politics of Insecurity: Fear, migration and asylum in the EU* (2006), овај аутор је, развивши сопствени приступ, дао значајан допринос тематизовању процеса секуритизације миграција на простору европске заједнице. Указавши на постепену промену европске миграционе политике из попустљиве (*permissive politics*) у политику рестриктивније природе, дао је један свеобухватни приказ феноменологије процеса секуритизације миграција на нивоу Европске уније и дошао до закључка које су европске вредности препознате као миграцијама најугроженије (2000, 2006).

У делу рада који следи, најпре ће укратко бити представљен концепт секуритизације (миграција) изворно развијен од стране припадника Копенхашке школе студија безбедности. Затим ће акценат бити стављен на Хјусмансов приступ секуритизацији миграција, односно на оно што приступ овог аутора разликује у односу на приступ аутора окупљених око Копенхашке школе. У оквиру дела рада који тематизује Хјусмансов приступ, истакнуте су основне (европске) вредности које овај аутор сматра референтним објектима у контексту миграција као безбедносне претње. На самом крају рада изнета су закључна разматрања.

КОНЦЕПТ СЕКУРИТИЗАЦИЈЕ

Концепт секуритизације развијен је од стране Бузена, Вејвера и Де Вилдеа окупљених око Копенхашке школе студија безбедности. Њихов приступ,

2 Институт за миграциону политику је актуелну мигрантску кризу, у оквиру које највећи број избеглица потиче из Авганистана, Сирије и Сомалије, назвао „највећом хуманитарном кризом још од краја Другог светског рата“ (Esthimer, 2014; UNHCR, 2014).

настао и развијан након Хладног рата, позива на проширивање дефиниције безбедности тако да се у безбедносне програме држава укључи и низ неопходних и до тада занемарених питања, као што су промене у природној околини, сиромаштво и људска права (Мекдоналд, М. према: Вилијамс П., 2012: 118).

Према Вејверу, секуритизација подразумева дискурс којим политичке елите одређене појаве означавају као безбедносне претње и у борби против њих траже легитимитет за усвајање специјалних мера које одступају од уобичајених политичких процедура (1995). На тај начин, секуритизација такве појаве поставља изван „установљених правила игре“ (Buzan et al., 1998: 23).

Пет основних елемената који дефинишу и чине заокруженим процес секуритизације јесу језички акт (говорни чин), секуритизујући актер(и), функционални актер(и), публика и специјалне мере. Језичким актом се неко питање дефинише као безбедносно наглашавањем ургентности његовог решавања и опасности које има по референтни објекат (Глушац и Вујиновић према: Липовац и Живојиновић, 2014: 33). Тај језички акт предузима секуритизујући актер – политички субјекат, при чему то могу бити и државни и недржавни актери. Док је за језички акт важно да прати граматику безбедности, секуритизујући актери морају да имају социјални и политички капитал и природа претње на коју они указују мора бити стварна и озбиљна (Глушац и Вујиновић према: Липовац и Живојиновић, 2014: 33). Трећи елемент секуритизације представљају функционални актери који се дефинишу негативно – они нису секуритизујући актери, али у великој мери утичу на доношење одлука. Публика представља четврти елемент којем се заправо упућује секуритизујући захтев који она одобрава или не, и у зависности од тога прихвата или не прихвата употребу специјалних мера. Специјалне мере јесу пети, последњи елемент секуритизације чијом се употребом заокружује тај процес (Buzan et al., 1998). Уколико пак изостане неки од поменутих елемената секуритизације, не може се говорити о успешно извршеном процесу.

Као „екстремнија“ варијанта политизације³, секуритизација одређено питање подиже на ниво безбедносне претње одређеном референтном објекту. Генерално посматрано, одређено питање може бити смештено у спектру који варира од неполитизованог преко политизованог до секуритизованог. У првом случају, одређено питање није од значаја за државу нити узрокује покретање јавне дебате или доношење одлука. У другом случају, питање постаје део јавне политичке дебате и захтева доношење одлука и алокацију ресурса зарад његовог решавања. У последњем случају, случају секуритизације, питање представљено као егзистенцијална претња захтева усвајање и спровођење специјалних мера (Buzan et al., 1998: 23f). На тај начин, секуритизација наглашава неопходност ослобађања политичке заједнице од егзистенцијалне претње (Huysmans, 2006).

3 Концепт политизације се генерално може дефинисати као „захтев за преношењем или акт преношења одређеног питања у област политике – претварајући претходно аполитична питања у политичка“ (Zuern & De Wilde, 2012: 139).

Као што се може приметити, када је реч о секуритизовању одређеног питања, представници Копенхашке школе готово искључиво највећи значај придају успешно извршеном говорном чину политичких елита. Одређене недостатке оваквог поимања процеса секуритизације, попут маргинализовања свакодневних пракси многих провајдера безбедности које могу имати снажан секуритизујући ефекат независно од дискурса политичких елита, настојао је да отклони управо Џеф Хјусманс, о чему ће бити речи у наредном делу текста.

ХЈУСМАНСОВ ПРИСТУП СЕКУРИТИЗАЦИЈИ МИГРАЦИЈА

Као један од припадника Париске школе студија безбедности⁴, Хјусманс у својој књизи *The Politics of Insecurity: Fear, migration and asylum in the EU* (2006) на један критички начин посматра теорију секуритизације развијену од стране Копенхашке школе и настоји да пружи шири увид у разумевање и преиспитивање начина на који се нешто конструише као безбедносно питање. Он, наиме, говори о „безбедносном обликовању“ (*security framing*) које заправо подразумева да се одређено питање посматра кроз безбедносни оквир. Конкретније, Хјусманс говори пре о небезбедности него о безбедности као таквој и истиче како је небезбедност политички и социолошки конструисана у односу на безбедност (2006: 2). Развивши оквир за анализу безбедносних пракси који почива на три аргумента⁵, он примарно настоји да истражи шта значи политизовати и регулисати миграције унутар оквира безбедности.

Изучавајући процес секуритизације миграција на простору Европске уније, Хјусманс се првенствено бави друштвеним и институционалним процесима који омогућавају ту секуритизацију. Као што је већ поменуто, он се критички односи према теорији секуритизације Копенхашке школе, настојећи да покаже како њено преуско фокусирање искључиво на „говорни чин“ отежава разумевање како се секуритизација дешава у пракси. Другим речима, одређено питање може бити секуритизовано не само као резултат конструисања претње кроз говорни чин, већ и услед потребе различитих провајдера безбедности да то питање окарактеришу као безбедносно. На тај начин, свакодневна делатност ових провајдера игра значајну улогу у представљању одређеног питања као безбедносне претње.

Хјусманс проширује концепт секуритизације тако што се оријентише ка праксама агенција и провајдера безбедности или, како их он назива, „професионалцима безбедности“ (2006). Кључно у његовом приступу јесте поставка

4 За разлику од Копенхашке школе, Париска школа је више оријентисана на унутрашње аспекте безбедности. Тежња ка емпиријским истраживањима безбедности јесте оно што карактерише овај приступ за разлику од конструктивистичке основе која доминира Копенхашком школом.

5 Та три аргумента јесу: модулација области небезбедности, технократска природа те модулације и секуритизација као пракса са општом визијом природе политике (Huysmans, 2006: 2–13).

према којој секуритизација миграција не проистиче само из успешно извршеног говорног чина политичких елита, већ и из широког спектра свакодневних безбедносних пракси, попут популацијског профилисања, процена ризика, статистичких прорачуна, креирања категорија, проактивних приступа и мобилизације и рада провајдера безбедности који врше пресудан утицај на конструисање домена небезбедности⁶ (Bigo, 2002; Huysmans, 2006).

Како Биго наводи, на питање „ко обезбеђује границе Европе и у име чега, показало се да је изван говора политичких професионалаца у њиховим националним аренама и њиховим играма са тврђењима о постојању небезбедности и нужности ванредне политике водећи чинилац постојање различитих транснационалних мрежа „професионалаца (не)безбедности“ који одређују шта су главне претње и обликују приоритете у борби против њих, уз снажна надметања око дефиниције категорија и њихових легалних елемената“ (Биго Д. према: Вилијамс П., 2012: 190). У том смислу, процес секуритизације није ограничен само на деловање политичких елита и њихове захтеве за специјалним мерама већ подразумева и укљученост бирократије која својим рутинима и праксама утиче на обликовање (не)безбедности.

Хјусмансов приступ проучавању процеса секуритизације, дакле, не темељи се на разумевању секуритизације искључиво у лингвистичким терминима и ограничавањем на говорни чин, већ има један доста шири контекст који укључује технолошке и технократске процесе који играју значајну улогу у секуритизовању одређеног питања. Он на тај начин проширује поимање небезбедности у контексту дефинисања претњи на „политичко и институционално обликовање политичких питања“ (2006: 4). Другим речима, он не одбацује важност коју језичко конструисање претње има у стварању небезбедности, али истиче како су политички и друштвени процеси којима се небезбедност конституише много комплекснији⁷. Тако, поред језика, велику улогу у представљању неког питања као безбедносног придаје и технократском аспекту тог процеса – технологији и знању и вештинама којима располажу провајдери безбедности и тако стварају свакодневне безбедносне праксе. Другим речима, осим кроз говорни чин, секуритизација (одређеног питања) може се манифестовати и кроз начин на који се то питање „обликује“ и бива имплементирано у рутине, административне инструменте и институционалне политичке и одбрамбене субјекте (Huysmans, 2006: 3–4). Тако овај аутор истиче како и други фактори, попут безбедносних пракси и институционалних фактора, могу довести до секуритизовања одређеног питања.

Као што се може приметити, Хјусманс проширује ужи концепт секуритизације Копенхашке школе и процес представљања миграција као безбед-

6 Тако, на пример, успостављање одређених специјализованих агенција за контролу прекограничних кретања (попут Фронтекса) резултат је не успешно изведеног говорног чина политичких елита, већ потребе институционалних фактора да одређено питање поставе у домен (не)безбедности.

7 Тако, на пример, институционалне праксе не настају као одговор на конституисање претњи, већ често функционишу независно од тога, чак и пре него што се нешто прогласи као безбедносна претња (Huysmans, 2006: 8).

носног питања поставља у један шири контекст политичких и институционалних прилика у једној политичкој заједници.

Према теорији секуритизације, безбедносна претња се схвата као егзистенцијална претња. Та претња не мора бити стварна, већ је неопходно да као таква буде представљена, односно перципирана (Buzan et al., 1998: 24). То, заправо, омогућава да одређено питање које се претходно није разматрало као безбедносна претња постане такво, чак иако му се сама природа није променила.⁸

Хјусманс наводи како мигранти, почев од 90-их година прошлога века, све више бивају виђени као потенцијална претња унутрашњој безбедности и стабилности западноевропских друштава (2000; 2006: 17). Такво стварање слике о мигрантима у великој мери утиче и на политичке одговоре којима се настоји решити тај „проблем“. У том контексту, мигранти се перципирају као појава која прети да угрози традиционалан западноевропски начин живота, што резултира рестриктивнијим миграционим политикама или чак нападима на мигранте.

У оквиру свог приступа, Хјусманс уводи категорије „инсајдера“ и „аутсајдера“. У том контексту, аутсајдери угрожавају оно што Хабермас (Habermas, 1972. према Huysmans: 2006: 47) назива „добрим животом“ инсајдера. Главни аргумент којим Хјусманс оправдава овакав став јесте чињеница да обезбеђивање јединства и идентитета заједнице зависи од њеног представљања као заједнице угрожене миграцијама и азилом (2006: 47). Другим речима, представа „доброг живота“ у контексту слободе од претње зависи од представљања одређеног питања као егзистенцијалне претње.

Према Хјусмансу, секуритизација миграција не значи представљање ове појаве искључиво као егзистенцијалне претње по независни идентитет и функционални интегритет једне политичке заједнице. Она је уједно и „пракса, политички акт којим се потврђује јединство и аутономија, односно суверенитет заједнице“ (2006: 50). Истичући значај језика у секуритизовању миграција, аутор наводи неколико примера у којима он има велики значај.⁹ Један од најмоћнијих механизма за то јесте „етикетирање“ миграната у терминима претње европској заједници. „Обликовање политичког јединства и слободе на овај начин (кроз етикетирање миграната као претње) представља снажан метод за одржавање слике о једној целовитој, хармоничној заједници која се само наизглед суочава са конфликтима, дезинтеграцијом или насиљем у случају да је спољашњи фактори, попут миграција, поремете“ (2006: 49). Дакле, употреба језика у секуритизовању миграција јесте веома значајна будући да за последицу има смештање миграција у (речено Хјусмансовим терминима) домен небезбедности.

8 Тако, на пример, секуритизација миграција конструише мигранте као претњу (Huysmans, 2006) – док се сама природа миграција као појаве није драстично променила, перцепција о њима јесте.

9 Тако, на пример, снажан секуритизујући ефекат има језик који долазак миграната представља у терминима „поплава/таласа“ и „инвазије“, него што би имало њихово представљање као ограниченог броја људи који одлазе из својих домова због различитих разлога. Други пример јесте стварање слике о мигрантима као дестабилишућег фактора по домаће тржиште рада уместо њиховог представљања као шансе за реструктурирање истог (Huysmans, 2006: 47–48).

Хјусманс истиче како постоје три начина на који секуритизација миграција утиче на модулацију политике. То су: дистрибуција страха и поверења, управљање ексклузијом и инклузијом и отуђење и предиспозиција према насиљу (2006: 51). Не упуштајући се дубље у расправу о овим питањима, значајно је само напоменути како у контексту миграција као претњи није само опстанак заједнице тај који је најбитнији. Такође су важни природа и регулисање друштвене и политичке интеграције заједнице, укључујући ту и дистрибуирање поверења међу људима који се одликују плуралитетом размишљања.

Истражујући на који начин се питања у вези са миграцијама (имиграција, азил и избеглице) у ЕУ конструишу као безбедносна претња, Хјусманс је идентификовао три домена небезбедности која су резултирала кулминацијом процеса секуритизације миграција у Европској унији. То су унутрашња безбедност и унутрашње тржиште, европске културне вредности и европски систем благостања.

Како би било јасније на који начин Хјусманс унутрашњу безбедност и унутрашње тржиште, европске културне вредности и европско благостање види као референтне објекте безбедности у контексту миграција као претње, неопходно је укратко их представити.

УНУТРАШЊА БЕЗБЕДНОСТ И УНУТРАШЊЕ ТРЖИШТЕ

Према Хјусмансу, унутрашња безбедност и унутрашње тржиште јесу једна од главних области у оквиру које се на миграције гледа као на претњу (2006). Главни аргумент којим поткрепљује то виђење јесте да је доношење Шенгенског споразума, којим је предвиђено укидање унутрашњих граница између земаља чланица ЕУ, интензивирало потребу за заштитом њених спољашњих граница. Другим речима, укидање унутрашње граничне контроле и слободан проток људи, робе, капитала и услуга истовремено је постао изазов јавном реду и владавини закона. Овакво виђење ситуације, која је резултирала европским интеграционим процесом, убрзо је постало општеприхваћено (Huysmans, 2006: 69). Тако се слободно кретање људи унутар шенгенског простора перципира као опасно по јавни ред с обзиром на то да се услед непостојања унутрашње граничне контроле очекује пораст илегалних активности терориста, међународних криминалних организација, имиграната и азиланата.

Инсистирање на јачању контроле спољашњих европских граница услед деклинације унутрашњих граничних контрола и развоја заједничког европског тржишта утицало је и на јавни дискурс о овом проблему. Тако су поједини аутори говорили о постепеном формирању „Европске тврђаве“ (*Fortress Europe*) (Vigo, 1998; Geddes, 2000; Ireland, 1991). У том контексту говори и Балибар (Balibar) када истиче како спољашње европске границе заправо чине да су слободе и права углавном резервисана за држављане ЕУ, док се „други“ (*other*) (често силом) искључују из система заштите (2004: 117–121).

Међутим, како Хјусманс истиче, граничне контроле нису нужно једини вид препреке слободном кретању људи у модерним друштвима (2006: 70). Наиме, одобрење радних и боравишних дозвола и омогућавање приступа социоекономским бенефитима и социјалној помоћи несумњиво су важнији инструменти за контролу, побољшање или ограничавање слободног кретања људи (Seuhan 1998; Crowley 1998; King 1997). Управо из овог разлога неодрживом се чини претпоставка да се контрола илегалног протока људи, робе, капитала и услуга дешава искључиво на границама, док се слободно кретање људи остварује укидањем граничне контроле.

Међутим, без обзира на овакве ставове, граничне контроле представљају један од најзначајнијих контролних механизма у регулисању кретања људи. Како Хјусманс истиче, граничне контроле одиграле су кључну улогу у преливању (*spill-over*) социоекономског пројекта изградње унутрашњег (европског) тржишта у унутрашњи безбедносни пројекат (2006: 70). Другим речима, отварање граница унутар ЕУ зарад слободног кретања људи, робе, капитала и услуга, било је праћено озбиљним безбедносним пројектом – тај безбедносни пројекат подразумевао је строгу контролу граница. Тако је кључни елемент у представљању граничних контрола и слободног кретања као безбедносног питања био нуспроизвод формирања унутрашњег тржишта – заједничко европско тржиште не само да је побољшало слободно кретање узорних актера већ је и олакшало спровођење криминалних активности од стране терориста, међународних криминалних организација, азиланата и имиграната (2006: 70–71). Другим речима, проблем је сада био тај што се питања попут тероризма, трговине наркотицима и криминала, азила и имиграција више нису посматрала независно, већ у контексту њихове међузависности (Bigo, 1994). Овакав безбедносни дискурс постао је још очигледнији након догађаја 11. септембра 2001. године, терористичких напада у Мадриду 2004. године и Лондону 2005. године, и то како на легислативном, тако и на јавнополитичком нивоу.

Закључак који се намеће јесте да је стварање унутрашњег тржишта ЕУ и постепено укидање унутрашњих граница између њених држава чланица довело до истицања домена унутрашње безбедности као основе за поимање миграција као безбедносног питања. У вези са тим, унутрашња безбедност и унутрашње тржиште као референтни објекат у контексту миграција као претње корелира са три теме: јачање контролних механизма и спољашњих граница (при чему се као најистакнутији контролни механизми препознају механизми радне и боравишне дозволе, уговори о реадмисији са држављанима „Трећег света“ и побољшање државних визних политика), веза која се успоставља између миграција и тероризма и заштита унутрашњег тржишта рада.

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

Једно од најраспрострањенијих мишљења јесте да миграције представљају изазов друштвеној кохезији и националној културној хомогености

(Huysmans, 2000). У том смислу, националне заједнице које се осећају угроженим од стране миграната искључују их из „нормалног ткива“ друштва и то не само зато што представљају странце већ зато што представљају странце који су опасни по репродукцију тог „ткива“ (Huysmans, 2000: 758). Миграције тако представљају културолошки изазов друштвеној и политичкој интеграцији једне политичке заједнице. Питање миграција као претње културном идентитету предмет је многих дискусија које се протежу од промоције мултикултурализма до потребе за заштитом националних традиција и целокупне западне цивилизације.

Када се говори о мултикултурализму, главно јесте то да културолошка мешавина која произилази из миграција бива политизована услед чињенице да развој мултикултурализма доводи у питање тежњу за поклапањем културолошких и политичких граница (Martiniello, 1997: 14). Другим речима, главни проблем јесте што се сматра да мултикултурализам угрожава јединство културолошких и политичких граница. Такође, велика медијска покривеност имиграната укључених у немире у градским гетоима и представљање ових немира као нецивилизованих дела иде у прилог представљању миграната као културолошке опасности европском друштву (Rey, 1996). Тако заштита и трансформација културног идентитета једне политичке заједнице (у овом случају ЕУ) постаје једно од најзначајнијих питања у јавно-политичком домену. Са друге стране, постоје и аутори који миграције виде као шансу за промену друштва пре него као претњу традицији (Habermas, 1992; Soysal, 1994; Sayad, 1991; Weinstock, 1997). За њих се може рећи да су заговорници једног либералнијег погледа на европску миграциону политику.

Хјусманс је идентификовао три централне теме које су од значаја за борбу против представљања миграната као културолошке опасности ЕУ (2006: 73). Прва од њих односи се на културолошки значај граничне контроле и ограничавања слободног кретања. Друга је питање интеграције и/или асимилације миграната у домаћа друштва, док трећа проблематизује однос између европске интеграције и развоја мултикултурних друштава.

Када је реч о првој теми, приметно је да гранична контрола о којој се претходно говорило има и културолошку димензију. Наиме, Хјусманс наглашава како су европске спољне границе стварније за људе са специфичном културолошком позадином у односу на европску (2006: 74). „У Европи постоји широко распрострањено гледиште о културолошкој блискости и сличности између свих западноевропских народа, о заједништву створеном и оправданом кроз истицање разлике у односу на популацију на периферији светске економије од којих се „за њихово добро“ тражи да остану тамо где природно припадају“ (Thranhardt and Miles, 1995: 10). Овакво, доста радикално поимање држављана „Трећег света“ поткрепљено је чињеницом да држављани земаља које нису чланице ОЕЦД-а чешће подлежу насумичним безбедносним контролама него што је то случај са држављанима земаља чланица ОЕЦД (Balibar, 1994). Тако се културолошки значај граница манифестује у задржавању унутар граница оних који припадају западноевроп-

ском систему вредности и култури, односно искључивању изван европских граница оних који имају другачију „културолошку позадину“.

Друга тема тиче се интеграције миграната у домаћа друштва. Хјусманс наводи како покушаји стварања мултикултурног друштва кроз интеграцију заправо понављају снажну жељу за постојањем културно хомогеног европског простора (2006: 75). Аутори попут Угура (Ugur, 1995) и Бигоа (Bigo, 1996b) истичу како се потреба за интеграцијом миграната користи заправо као оправдање за рестриктивну миграциону политику. Интеграционе политике обично почивају на претпоставци да су културолошки униформна друштва постојала пре него су миграције започеле. Као резултат тога, ове политике постављају мигранте изван националне или европске друштвене формације чији су они саставни део (Huysmans, 2000: 765). Мигранти се тако појављују као „закасни дошљаци“ (Huysmans, 2000: 765) који ремете простор културне хомогености, иако су у значајној мери утицали на структуру савременог европског друштва.

Трећа тема односи се на развој мултикултуралних и нерасистичких друштава у Европи. У вези са овим, треба напоменути да је европска политика прилично амбивалентна по својој природи (Huysmans, 2006: 76). Док са једне стране ЕУ представља мултикултурни пројекат који позива на супротстављање национализму, расизму и ксенофобији, са друге стране она (ЕУ), политизовањем и/или секуритизовањем овог питања, миграције представља као изазов политичкој и социјеталној стабилности или пак као претњу културно хомогеној европској средини.

Као што се може закључити, миграције се у овом контексту посматрају као културолошки изазов друштвеној и политичкој интеграцији. Такав безбедносни дискурс има снажан секуритизујући ефекат. Осим тога, националистички покрети и радикалне десничарске партије играју значајну улогу у политичкој дебати када се о миграцијама говори у терминима културолошке претње.

БЛАГОСТАЊЕ

У контексту Хјусмансовог рада, систем европског благостања се првенствено односи на приступ социоекономским добрима ЕУ и располагање одговарајућим социоекономским правима. У том смислу, на мигранте (укључујући ту имигранте, избеглице и азиланте) све више се гледа као на неког ко не располаже легитимним правом на услуге социјалне помоћи и бенефите система благостања (Huysmans, 2006: 77). Овакво виђење ситуације постаје очигледно од касних 70-их година XX века, када, услед економске рецесије и пораста стопе незапослености, компетенције између миграната и држављана ЕУ око приступа социоекономским правима све више расту. Другим речима, имигранти и азиланти почињу да се посматрају као ривали држављанима ЕУ у области тржишта рада и дистрибуције друштвених добара.

Динамика која је мигранте учинила ривалима држављанима ЕУ на тржишту рада и у области дистрибуције друштвених добара, постепено је довела

до онога што се назива шовинизмом система благостања, односно привилеговања сопствених држављана у систему социјалне помоћи у односу на друге (Faist, 1994: 61–66). За заговорнике овог дискурса, имигранти и азиланти представљају нелегитимне уживаоце или потраживаче социоекономских права (Huysmans, 2006: 77). Наиме, они сматрају да ће доћи до ескалације таласа нових миграната онда када им се дозволи приступ тим добрима, те им стога не треба ни омогућити приступ њима. Последица оваквог начина размишљања јесте искључивање миграната из европског система социјалне помоћи, што је нарочито карактеристично за држављане „Трећег света“. Овај дискурс има своју радикалну и умерену форму (Huysmans, 2006: 78).

Радикални облик шовинизма система благостања карактерише се представљањем држављана земаља „Трећег света“ као некога ко живи од туђег рада и покушава да извуче корист из система благостања којем не припада. Са друге стране, његова умеренија форма истиче потребу за контролом миграција која заправо мигрантима ограничава могућности за запослење и пропорционално подиже трошкове њиховог одржавања (Huysmans, 2006: 79). Другим речима, овај други облик поставља држављане ЕУ за приоритет у систему благостања у односу на мигранте.

С обзиром на то да Хјусманс истиче запосленост као један од најзначајнијих начина за приступ социјалним правима (2006: 78), посебан проблем у том смислу представљају држављани трећих земаља. Наиме, перцепција да ови држављани нису део европског простора отежава њихов приступ европском тржишту рада.

Према Хјусмансу, шовинизам система благостања, осим што служи у заштити социоекономских права држављана ЕУ, такође представља политичко средство којим се мигранти конструишу као инструмент помоћу кога се може опоравити пад политичког легитимитета (2006: 79). Тако се систем благостања који се налази под притиском миграција посматра као кључни тест за опстанак једне политичке заједнице (у овом случају ЕУ).

ЗАКЉУЧАК

Изворно социоекономски феномен, миграције су са променом постхладоратовске безбедносне динамике и развојем студија безбедности у правцу њиховог проширивања, продубљивања и продуживања, постале једно од значајних безбедносних питања. Добивши политички предзнак, миграције су на тај начин смештене у безбедносну агенду многих држава што је утицало на мобилизацију политике и других значајних ресурса као одговора на овај феномен.

Секуритизација миграција – представљање миграција као безбедносног питања – дешава се на прелазу из 80-их у 90-е године прошлог века. У таквом контексту, миграције све више заузимају високо место на европској политичкој агенди. Конкретније, миграције бивају све више политизоване

кроз повезивање илегалних имиграција са азилом, што постаје основа за све даље расправе у вези са овим феноменом.

Секуритизација миграција на европском простору предмет је многих таквих расправа у области међународних односа, а нарочито у оквиру њиховог потпоља – студијама безбедности. Џеф Хјусманс, као један од најзначајнијих аутора који се студиозно бавио овом проблематиком, дао је важан допринос тематизовању секуритизације миграција. Кључно у његовом становишту јесте то што поред лингвистичког контекста, овај аутор велики значај придаје свакодневним праксама провајдера безбедности, дајући им на тај начин снажан секуритизујући ефекат. Тако Хјусманс значајно проширује ужи концепт секуритизације Копенхашке школе и процес представљања миграција као безбедносног питања поставља у један шири контекст политичких и институционалних прилика у једној политичкој заједници.

ЛИТЕРАТУРА

- Baldwin, D. A. (1995). Security studies and the end of the Cold War. *World Politics*, 48 (1), 117–141.
- Bigo, D. (2006). Internal and external aspects of security. *European security*, 15 (4), 385–404.
- Boswell, C. (2007). Migration control in Europe after 9/11: Explaining the absence of securitization. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 45 (3), 589–610.
- Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Вилијамс, П. (Ур.). (2012). Увод у студије безбедности. Београд: Службеник гласник и Факултет безбедности.
- Geddes, A. (2000). Lobbying for migrant inclusion in the European Union: new opportunities for transnational advocacy?. *Journal of European public policy*, 7 (4), 632–649.
- Geddes, A. (2001). International migration and state sovereignty in an integrating Europe. *International Migration*, 39 (6), 21–42.
- Guiraudon, V. (2000). European integration and migration policy: Vertical policy-making as venue shopping. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38 (2), 251–271.
- De Wilde, P., & Zürn, M. (2012). Can the politicization of European integration be reversed?. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 50 (s1), 137–153.
- Doty, R. L. (1996). Immigration and national identity: constructing the nation. *Review of International Studies*, 22 (03), 235–255.
- Ејдус, Ф. (2012). *Међународна безбедност: теорије, сектори и нивои*. Београд: Службени гласник и Београдски центар за безбедносну политику.
- Esthimer, M. (2014). Top 10 of 2014 – Issue# 1: World Confronts Largest Humanitarian Crisis since WWII. *Migration Information Source*.
- Ireland, P. R. (1991). Facing the true ‘Fortress Europe’: immigrant and politics in the EC. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 29 (5), 457–480.
- Karyotis, G. (2007). European migration policy in the aftermath of September 11: The security–migration nexus. *Innovation*, 20 (1), 1–17.
- Lazaridis, G. (2016). *Security, insecurity and migration in Europe*. Routledge.
- Lazaridis, G., & Wadia, K. (Eds.). (2015). *The Securitisation of Migration in the EU: Debates Since 9/11*. Springer.
- Lodge, J. (1993). Internal Security and judicial cooperation. *The European Community and the Challenge of the Future*, 2, 315–339.
- Липовац, М. & Живојиновић, Д. (Ур.), (2014). *Међународна безбедност: теоријски приступи*. Београд: Иновациони центар Факултета безбедности; Нови Сад: Академска књига.
- Miles, R., & Thränhardt, D. (1995). *Migration and European integration: the dynamics of inclusion and exclusion*. Fairleigh Dickinson Univ Press.

- Oberngruber, B. (2016) *The migration-security nexus in domains of insecurity : a qualitative content analysis of two recent EU-policies*. Master's thesis. Oulu: University of Oulu, Faculty of Education.
- Ugur, M. (1995). Freedom of Movement vs. Exclusion: A Reinterpretation of the Insider'-Outsider'Divide in the European Union. *International Migration Review*, 964–999.
- Faist, T. (1994). How to define a foreigner? The symbolic politics of immigration in German partisan discourse, 1978–1992. *West European Politics*, 17 (2), 50–71.
- Hough, P. (2014). *Understanding global security*. Routledge.
- Huysmans, J. (1998). Security! What do you mean? From concept to thick signifier. *European journal of international relations*, 4 (2), 226–255.
- Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38 (5), 751–777.
- Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.
- Castles, S., Miller, M. J., & Ammendola, G. (2005). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*: New York: The Guilford Press.
- Columba, P., & Vaughan-Williams, N. (2010). *Critical Security Studies: An Introduction*.
- Wæver, O., Buzan, B., Kelstrup, M., & Lemaitre, P. (1993). Identity migration and the new security agenda in Europe.
- Williams, M. C. (1998). Identity and the Politics of Security. *European Journal of International Relations*, 4 (2), 204–225.

Nevena ŠEKARIĆ, Teaching fellow
University of Belgrade, Faculty of Security Studies

SECURITIZATION OF MIGRATION: HUYSMANS' APPROACH AND THREE DOMAINS OF INSECURITY

SUMMARY

Considering that phenomenon of migration has attracted more and more attention in recent years, this issue is very actual today with all its socio-economic, political and security aspects. As migration is increasingly presented as a political and security issue, it is more reasonable to study the processes and conditions that lead to such situations. The subject of this article presents the process of securitization of migration in the context of Jef Huysmans' work, one of the most important members of the Paris School of Security Studies. Accordingly, the aim of this paper is to gain insight into the most important items of Huysmans' approach to the securitization of migration. First of all, the concept of securitization is presented as one of the most significant effect of the development of security studies in a post-Cold War security environment. In the central part of this paper, the focus is placed on the main items of Huysmans' approach to the securitization of migration and, consequently, his critical review of the concept of securitization originally developed by members of the Copenhagen School of Security Studies. Three domains of insecurity are presented likewise – according to this author, these domains present European values as reference objects in the context of migration as a security threat. These values are internal security and the internal market, the European cultural values and European welfare system.

Key words: securitization, migration, Jef Huysmans, domain of insecurity, European values